

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE FILOSOFIE ȘI ȘTIINȚE SOCIAL-POLITICE
ȘCOALA DOCTORALĂ
Domeniul: SOCIOLOGIE

*Elemente tradiționale și moderne în constituirea și
funcționarea familiei românești*

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:

PROF. UNIV. DR. STAN DUMITRU

Student-doctorand:

PĂTRĂU ELENA

CUPRINS

Introducere	8
PARTEA I- ASPECTE TEORETICE PRIVIND CONSTITUIREA ȘI FUNȚIONAREA GRUPULUI FAMILIAL DE-A LUNGUL TIMPULUI.....	12
CAPITOLUL I. FAMILIA: O ABORDARE SOCIOLOGICĂ.....	12
1. Delimitări conceptuale	14
2. Perspective și teorii asupra instituției familiei	26
3. Căsătoria- mecanismul de constituire a familiei	30
4. Principiile căsniciei	35
5. Concepții privind căsătoria	38
6. Clasificarea familiilor	43
7. Funcțiile familiei și rolurile membrilor.....	47
8. Funcția de socializare- responsabilitatea supremă a familiei.....	51
9. Ciclul vieții familiale	56
10. Rolul familiei în educația copiilor	61
CAPITOLUL II. PERSPECTIVE TRADIȚIONALISTE ȘI MODERNISTE CU PRIVIRE LA FAMILIE.....	65
1. Tradiția- delimitări conceptuale	65
2. De ce s-a constituit și cum a evoluat familia?.....	68
3. Piața maritală	72
4. Diversificarea tipurilor de familie.....	76

5. Modele familiale	79
6. Formarea atitudinii profamiliale	85
7. Schimbarea valorilor și credințelor familiale.....	88
8. Alegerea partenerului marital	95
9. Datini și obiceiuri la nuntă.....	105
10. Trecerea de la tradiționalitate la modernitate și postmodernitate	111
11. Trăsăturile familiei democratice	120
CAPITOLUL III. CRITERII DE ABORDARE COMPARATIVĂ A FAMILIEI TRADIȚIONALE ȘI ACTUALE.....	123
1. Modalități de obținere a părții maritale.....	124
2. Progresul relației romantice către o uniune formală	125
3. Rolul și stautusul social în cuplu	127
4. Dimensiunea grupului familial	128
5. Rezidența familiei	129
6. Distribuirea sarcinilor	130
7. Exercițarea funcțiilor din cadrul familiei.....	131
8.Stabilitatea familiei	132
9. Statutul femeii.....	132
10. Copiii rezultați în urma căsătoriei.....	135
11. Înrudirea și vârsta la căsătorie.....	137
12. Efectele căsătoriei	140

13. Perspectiva religioasă asupra căsătoriei	142
14. Reglementări privind divorțul	143
15. Autoritatea în familie	145
Concluzii	152
PARTEA A II-A- CERCETARE MIXTĂ PRIVIND ASPECTELE TRADIȚIONALE ȘI MODERNE ÎN CONSTITUIREA ȘI FUNCȚIONAREA FAMILIEI ROMÂNEȘTI ..	
I. METODOLOGIA CERCETĂRII	161
I.1. Scopul cercetării	161
I.2 Obiectivele cercetării	161
I.3 Opțiuni de culegere a datelor	162
I.4 Cercetarea calitativă	162
I.4.1 Întrebări de cercetare	162
I.4.2 Perioada desfășurării cercetării	162
I.4.3 Instrumentul de lucru	162
I.4.4 Universul cercetării	164
I.4.5 Metoda de eșantionare	164
I.4.6 Eșantionul	164
I.4.7 Colectarea datelor	166
I.5 Cercetarea cantitativă	166
I.5.1 Ipotezele cercetării	166
I.5.2 Perioada desfășurării cercetării	166

I.5.3 Instrumentul de lucru.....	166
I.5.4 Metoda de eşantionare	166
I.5.5 Universul cercetării.....	167
I.5.6 Eşantionul	167
I.5.7 Colectarea datelor	167
I.6 Conceptele de bază ale cercetării.....	167
II. ANALIZĂ DE CONȚINUT ASUPRA ASPECTELOR TRADIȚIONALE ȘI MODERNE ACTIVE ÎN CONSTITUIREA ȘI FUNCȚIONAREA FAMILIEI ROMÂNEȘTI.....	168
II.1 Cercetare calitativă.....	168
II.1.1 Întrebări de cercetare	168
II.1.2 Analiza interviurilor	173
<i>A. Etapa premergătoare căsătoriei.....</i>	<i>173</i>
1. Modalități de identificare a părții maritale.....	174
2. Criterii de alegere a partenerului marital	176
a. Ce anume i-a atras la partener în momentul în care l-au cunoscut?.....	176
b. Diferența de vârstă	178
c. Confesiunea religioasă	178
d. Istoricul sentimental.....	179
e. Petrecerea timpului liber	179
f. Distanța dintre localitățile din care provin partenerii de cuplu	180
g. Zestrea și statutul socioprofesional	181

2. Evoluția relației de cuplu	182
a. Conviețuirea înainte de căsătorie	183
b. Gradul de înțelegere a partenerului până la căsătorie	184
c. Nașterea copiilor anterior căsătoriei.....	185
d. Cunoașterea familiei partenerului	185
e. Mersul în vacanțe împreună înainte de căsătorie	187
f. Influența familiei asupra relației.....	187
g. Influența stării materiale în amânarea căsătoriei	188
<i>B. Etapa căsătoriei.....</i>	<i>190</i>
1. Motivațiile căsătoriei	191
2. Influența factorilor interni și externi	192
a. Vârsta la căsătorie	192
b. Reacția părinților față de căsătorie.....	193
c. Compatibilitatea înainte de căsătorie	193
3. Desfășurarea evenimentului.....	194
a. Păstrarea datinilor și obiceiurilor la nuntă	196
b. Alegerea nașilor	202
<i>C. Viața împreună după căsătorie</i>	<i>203</i>
1. Percepția privind căsătoria sau cum se simt în postura de persoane căsătorite	204
2. Tipul de familie adoptat	205
3. Beneficiile căsătoriei.....	206

4. Efectele indezirabile ale căsătoriei.....	207
5. Relația cu familiile de origine.....	208
6. Structura și rezidența familiei	209
7. Rolurile familiei	211
8. Schimbările apărute după căsătorie	212
9. Distribuirea sarcinilor	212
10. Procesul decizional	214
11. Stabilitatea instituției familiei	216
12. Petrecerea timpului liber și a sărbătorilor	220
13. Armonia cuplului	222
14. Relația cu biserica.....	223
<i>D. Opinii generale ale respondenților</i>	<i>224</i>
1. Secretul unei căsnicii fericite	225
2. Vârsta potrivită la căsătorie	226
3. Influența parcurgerii studiilor asupra căsătoriei	227
4. Un sfat pentru cei care încă nu s-au căsătorit	228
II.1.3 Concluzii ale cercetării calitative	230
II.2 Cercetarea cantitativă	235
II.2.1 Testarea ipotezelor	236
II.2.2 Interpretarea datelor cantitative.....	260
II.2.3 Concluzii ale cercetării cantitative	302

III. ANALIZA SWOT A INSTRUMENTELOR	308
Concluzii	310
Propuneri.....	320
Anexe	329
Bibliografie	336

Mulțumiri

O profundă recunoștință îi adresez domnului Prof. Univ. Dr. Emeritus Dumitru Stan, coordonatorul acestei teze de doctorat, precum și membrilor comisiei de îndrumare – Prof. Univ. Dr. Ștefan Cojocaru, Prof. Univ. Dr. Cristina Gavriliuță și Prof. Univ. Dr. Adrian Netedu – pentru aprecierile, recomandările și sprijinul oferite pe parcursul susținerii rapoartelor și al întregului demers științific și metodologic al lucrării.

Nu în ultimul rând, aduc sincere mulțumiri familiei mele, prietenilor și colegilor pentru toată răbdarea, înțelegerea și sprijinul acordate pe întreaga durată a stagiului de doctorat, precum și tuturor profesorilor cu care am interacționat în această perioadă și de la care am avut de învățat.

Introducere

Tema acestui demers științific este reprezentată de *Elementele tradiționale și moderne în constituirea și funcționarea familiei românești* din zilele noastre. Alegerea acestui titlu reflectă dorința de a analiza evoluția și transformările prin care a trecut familia românească în contextul contemporan, punând în evidență influențele elementelor tradiționale și moderne care au modelat structura și funcționarea acesteia. Familia, ca instituție fundamentală în cadrul societății românești, a fost supusă unei pluralități de factori de schimbare: pe de o parte, tradițiile adânc înrădăcinate în cultura și istoria poporului român, iar pe de altă parte, noile tendințe și dinamici aduse de modernizare și globalizare. Am ales să studiez această temă de cercetare datorită importanței grupului familial în orice societate, de-a lungul întregii istorii. Este evident faptul că nicio societate nu ar putea exista fără prezența familiei. În fond, cea mai mică formă de organizare umană a fost și este în continuare acest grup primar, numit în toate perioadele istorice: *familie*.

Tema este de importanță majoră pentru fiecare individ, dar și pentru societate ca întreg. Aceasta ne forțează să avem în atenție **modul de constituire a familiei** în perioada tradițională, măsura în care acesta se mai regăsește în zilele noastre, dar și schimbările semnificative survenite în grupul familial de-a lungul timpului. Relația dintre familie și societate este inevitabilă, de interdependență, ambele influențându-se contextual într-un mod sau altul. Drept urmare, un alt aspect important pe care îl supun atenției este **funcționarea familiei**, atât în perioada tradițională, cât și în prezent, ca efect al tuturor schimbărilor care au avut loc în societate. Consider că tema este una de actualitate întrucât progresul societății în toate sferele a produs și va produce în continuare numeroase schimbări în ceea ce privește întemeierea unei familii și funcționarea acesteia. În plus, toate provocările cu care se confruntă familiile moderne necesită soluții specifice care să nu permită disoluția acestui grup primar.

Indiferent dacă mă raportează la nivel național sau internațional, familia a reprezentat un subiect de interes prioritar pentru comunitatea de cercetare științifică. Aceasta din urmă a urmărit să o studieze în profunzime pentru a identifica atât posibilele cauze ale problemelor care apar în viața de familie, cât și a unor soluții eficiente privind rezolvarea acestora. Doar în acest mod, familia poate fi protejată de numeroasele crize care o amenință și care ar avea impact negativ nu numai asupra membrilor implicați, ci și asupra societății în ansamblu.

Structura

Lucrarea de față este constituită din două părți: prima cuprinde documentarea teoretică privind tema de cercetare, iar a doua reprezintă demersul empiric și rezultatele obținute în urma acestuia. La rândul ei, prima parte cuprinde trei capitole: primul prezintă reperele de principiu ale unei abordări sociologice asupra familiei, al doilea aduce în atenție perspective tradiționaliste și moderniste cu privire la grupul familial, iar ultimul este axat pe criteriile de abordare comparativă a familiei tradiționale și actuale. Cât privește a doua parte a tezei este constituită din trei capitole după cum urmează: metodologia cercetării, care sumarizează etapele demersului empiric, apoi cercetarea de teren atât calitativă, cât și cantitativă și analiza SWOT a instrumentelor de lucru. În încheiere, aduc în atenție concluziile întregului demers al acestei lucrări, dar și propunerile care pot contribui la o mai bună funcționare a familiei, ce ar avea un impact pozitiv atât asupra membrilor săi, cât și asupra întregii societăți.

Rezultatele obținute în urma parcurgerii tuturor etapelor acestei cercetări m-au determinat să aduc în atenție o listă de propuneri utile constituirii și funcționării familiei cu un impact semnificativ asupra câmpului social. Printre acestea se află sprijinirea tinerilor de către stat pentru achiziționarea unei locuințe, suplimentarea numărului de creșe și grădinițe care aparțin statului, organizarea unor campanii de promovare privind împărțirea echitabilă a sarcinilor în familie, inițierea unor evenimente locale și naționale de promovare a tradițiilor și obiceiurilor românești etc. În ansamblu, cercetarea poate fi considerată una cu impact multiplu, având în vedere măsurile propuse pentru adoptarea de politici publice în diverse domenii de interes precum educația, viața socială, culturală, economică etc.

PARTEA I- ASPECTE TEORETICE PRIVIND CONSTITUIREA ȘI FUNCȚIONAREA GRUPULUI FAMILIAL DE-A LUNGUL TIMPULUI

CAPITOLUL I. FAMILIA: O ABORDARE SOCIOLOGICĂ

Familia reprezintă primul grup uman din care, în mod normal, face parte fiecare persoană încă de la naștere. Importanța acestui grup se datorează, în special, rolurilor deținute în procreerea, creșterea și educarea copiilor, aceștia reprezentând viitorul societății. Orice analiză

asupra grupului familial presupune înainte de toate delimitarea semnificațiilor termenului „familie” acordate de-a lungul timpului.

În urma analizării a numeroase definiții oferite conceptului de familie, atât de sociologi, cât și de etnologi, se remarcă tendința specialiștilor de a analiza acest grup primar prin raportarea la un număr destul de mare de caracteristici:

- „existența unui număr de persoane înrudite;
- reunirea lor este urmarea actului de căsătorie;
- între membrii grupului familial există un ansamblu de drepturi și obligații garantate juridic;
- relațiile interpersonale sunt de ordin biologic, psihologic și moral;
- ansamblu de norme și reguli privind conduita membrilor care îl alcătuiesc;
- organizare structurală cu o anumită distribuție a rolurilor și sarcinilor familiale;
- îndeplinirea unor obligații în raport cu societatea” (Stan, 2001).

Mă axez asupra acestui aspect în întâiul capitol, unde aduc în atenție și perspectivele pe care le urmez în demersul științific doctoral din punct de vedere teoretic, dar și practic. În acest sens, trec în revistă teoria funcționalistă, teoria structurală, paradigma conflictului și paradigma interacționismului simbolic, fiecare dintre acestea favorizând o mai bună înțelegere a funcționării sistemului familial din societatea contemporană.

Consider că teoria funcționalistă este importantă pentru abordarea acestei teme deoarece oferă un cadru clar pentru a înțelege **rolurile, funcțiile și transformările familiei** în raport cu societatea. Din perspectiva funcționalistă, familia este văzută ca o instituție esențială pentru stabilitatea societății, care îndeplinește funcții necesare unei bune funcționări. Această viziune permite analiza familiei românești atât în forma ei tradițională, cât și în cea modernă. Teoria funcționalistă ajută la evidențierea funcțiilor clasice ale familiei tradiționale, precum:

- funcția reproductivă (nașterea și creșterea copiilor);
- funcția economică (familia ca unitate de producție și consum);
- funcția educativă și de socializare (transmiterea valorilor, normelor, tradițiilor);
- funcția de protecție și solidaritate între membrii familiei.

Funcționalismul explică faptul că, pe măsură ce societatea se schimbă (industrializare, urbanizare, globalizare), unele funcții ale familiei se modifică sau sunt preluate de alte instituții (școala, statul, piața muncii). Astfel pot fi analizate:

- reducerea rolului economic al familiei;
- schimbarea rolurilor de gen;
- apariția familiilor nucleare, monoparentale sau consensuale;
- accentul pus pe funcția afectivă și emoțională a familiei moderne.

Teoria funcționalistă nu vede schimbarea ca pe o criză, ci ca pe o adaptare necesară. Ea permite înțelegerea modului în care familia românească păstrează anumite tradiții, dar se adaptează cerințelor moderne pentru a menține echilibrul social. Teoria funcționalistă este importantă deoarece permite o analiză coerentă a modului în care familia românească și-a îndeplinit și își îndeplinește funcțiile sociale, evidențiind atât elementele tradiționale, cât și transformările moderne, fără a pierde din vedere rolul central al familiei în societate.

CAPITOLUL II. PERSPECTIVE TRADIȚIONALISTE ȘI MODERNISTE CU PRIVIRE LA FAMILIE

Noul capitol cuprinde o radiografie a grupului familial, pornind de la originea lui din punct de vedere istoric și ajungând la modul în care îl regăsim în societatea contemporană. Un aspect important în acest capitol este **piața maritală**, deoarece aceasta reflectă modul în care valorile sociale, economice și culturale influențează formarea cuplurilor și a familiilor.

Piața maritală desemnează cadrul social, normativ și demografic în care indivizii caută și selectează un partener pentru uniune conjugală. În România, această „piață” reflectă atât trăsăturile tradiționaliste ale societății, cât și transformările moderne generate de schimbările socio-economice, culturale și valorice ale ultimelor decenii.

Dintr-o **perspectivă tradiționalistă**, alegerea partenerului marital era puternic integrată în rețelele familiale extinse și comunitare, în care căsătoria nu doar stabilea o relație de cuplu, ci integra două familii într-un sistem de obligații reciproce, solidaritate economică și reproducere socială. Criteriile dominante erau legate de **statusul socio-economic, apartenența comunitară**

și **compatibilitatea familială**, iar alegerea orientată către căsătorie era aproape un imperativ social, menținând stabilitatea reproducerii sociale și întărind rolurile de gen tradiționale.

În schimb, **perspectiva modernistă** accentuează **individualizarea deciziilor** privind partenerul de viață, sub influența urbanizării, educației superioare și mobilității sociale crescute. Alegerea partenerului devine o expresie a preferințelor personale, compatibilității emoționale și aspirațiilor profesionale. Acești factori dau naștere la o flexibilitate sporită în formarea cuplului, coexistând cu forme alternative de conviețuire (de exemplu, concubinajul) și cu o întârziere a vârstei la căsătorie, caracteristici reprezentative pentru modernitate.

Statisticile recente din România ilustrează aceste transformări: **vârsta medie la prima căsătorie a crescut semnificativ** în ultimii ani, situându-se în anul 2023 la aproximativ **31,7 ani pentru femei și 34,7 ani pentru bărbați**, evidențiind o tendință de amânare a căsătoriei pe fondul prioritizării dezvoltării personale și profesionale. De asemenea, distribuția de vârstă arată că majoritatea căsătoriilor se înregistrează în grupa de **25-29 de ani**, ceea ce sugerează o tranziție spre o piață maritală mai extinsă și mai competitivă, în care alegerea partenerului este influențată de nivelul de educație, mediul de rezidență și rețelele sociale.

CAPITOLUL III. CRITERII DE ABORDARE COMPARATIVĂ A FAMILIEI TRADIȚIONALE ȘI ACTUALE

Din primele două capitole, câteva concluzii se impun în mod evident: familia este cel mai important grup al umanității, iar pentru acest statut impozant merită cunoscut și cercetat cu prioritate; evoluția societății în diferite perioade sau epoci a atras după sine profunde schimbări la nivelul familiei; rezultând tot atâtea tipuri de familie (arhaică, tradițională, modernă și postmodernă) după cât de multe perioade/ epoci au fost delimitate; despre familia actuală se afirmă că este în criză și că sunt necesare soluționări urgente. Cu cât presiunile crizei sunt mai acute, cu atât grupul familial va apela cu mai multă ușurință atât la remedii moderne și postmoderne, cât și la rezolvări de tip tradițional. Prin urmare, trebuie să cunoaștem cât mai multe despre schema tradițională de viață familială și a stabili dacă dintre capitalurile culturale ale acesteia, unele situații pot fi aplicate sau invocate astăzi. În acest nou capitol mă opresc la o serie de criterii prin intermediul cărora pot compara specificul familiei tradiționale cu cel al

familiei actuale. Am avut ca punct de reper în acest demers criteriile vehiculate în lucrarea „Maladii ale socialului. Teorii explicative, cercetări și remedii posibile” (Stan, 2015, p. 28). Enumăr câteva dintre ele cu mențiunea că m-am orientat după acestea atât în partea teoretică, cât și în cea de cercetare empirică:

- dimensiunea structurii familiale;
- stabilirea mediului de rezidență;
- distribuirea sarcinilor.

În cadrul familiei tradiționale românești, structura familială era predominant **extinsă**, reunind mai multe generații și având un caracter funcțional pronunțat, atât din perspectivă economică, cât și socială. Numărul mare de membri și de copii asigura continuitatea muncii agricole și transmiterea valorilor culturale. Familia contemporană se caracterizează printr-o **reducere semnificativă a dimensiunii grupului**, prevalând modelul familiei nucleare, alături de forme familiale alternative (familii monoparentale, cupluri consensuale), ca rezultat al modernizării, urbanizării și schimbărilor demografice.

Rezidența familiei tradiționale era preponderent **multigenerațională, cu tendințe patrilocale**, gospodăria constituind unitatea de bază a vieții sociale și economice. Această formă de coabitare facilita solidaritatea familială și sprijinul reciproc. În contextul familiei moderne, rezidența este în principal **neolocală**, cuplurile tinere optând pentru o locuință independentă, fapt ce reflectă creșterea autonomiei personale, mobilitatea socială și transformările pieței muncii.

În familia tradițională, distribuirea sarcinilor era **strict delimitată pe criterii de gen și vârstă**, fiind susținută de norme culturale și religioase. Bărbatul deținea autoritatea decizională și responsabilitatea economică, în timp ce femeia era principalul agent al activităților domestice și al socializării copiilor. Familia contemporană manifestă o tendință către **egalizarea rolurilor familiale**, bazată pe parteneriat și negociere, deși persistența unor asimetrii indică influența durabilă a modelelor tradiționale în viața de familie.

PARTEA A II-A- CERCETARE MIXTĂ PRIVIND ASPECTELE TRADIȚIONALE ȘI MODERNE ÎN CONSTITUIREA ȘI FUNȚIONAREA FAMILIEI ROMÂNEȘTI

I. METODOLOGIA CERCETĂRII

Cercetarea de față are un caracter mixt (calitativ și cantitativ) și urmărește analiza comparativă a familiei tradiționale și a familiei moderne în spațiul românesc. Designul cercetării este descriptiv-comparativ, având ca scop identificarea trăsăturilor familiei din societatea tradițională care persistă în societatea posttradițională.

Obiectivele acestei cercetări se raportează atât la trecut, cât și la prezent, în ceea ce privește instituția familiei. Această opțiune se datorează schimbărilor la care a fost supusă societatea de-a lungul timpului și implicit grupul familial. De aceea, îmi propun să aflu în ce măsură familia actuală seamănă cu cea de altădată, ce elemente s-au conservat odată cu trecerea timpului și ce schimbări semnificative au avut loc în cadrul acestui grup primar numit în toate vremurile: *familie*. Din perspectiva relației dintre *trecut și prezent (tradițional și modern/postmodern)*, m-am oprit asupra următoarelor obiective specifice:

- Identificarea modalităților prin care aspiranții la căsătorie realizează cunoașterea părții maritale.
- Aflarea vârstei pe care o aveau persoanele atunci când s-au căsătorit.
- Explicarea schimbării nivelului vârstei la căsătorie.
- Identificarea demersurilor de păstrare a obiceiurilor și datinilor specifice ceremoniilor de nuntă.
- Stabilirea contextelor în care sunt împărțite sarcinile gospodărești între soți.
- Aflarea duratei de intercunoaștere după care părțile maritale au decis realizarea căsătoriei.

În realizarea cercetării au fost utilizate **interviul** și **chestionarul**, metode complementare care permit o înțelegere mai amplă a fenomenului studiat. Interviul semi-structurat a fost utilizat pentru a surprinde **dimensiunea subiectivă și experiențială** a vieții de familie, în special percepțiile, valorile și reprezentările sociale legate de familia tradițională și cea modernă.

Chestionarul a fost utilizat pentru colectarea de date **cantitative**, facilitând identificarea unor tendințe generale privind structura familiei, tipul de rezidență și distribuirea sarcinilor familiale.

Utilizarea combinată a interviului și chestionarului este justificată de complexitatea fenomenului familial. Astfel, abordarea metodologică mixtă permite o analiză echilibrată între dimensiunea subiectivă și cea obiectivă a realității sociale studiate.

Cercetare calitativă

Pentru realizarea demersului calitativ am în atenție câteva întrebări de cercetare privind familia tradițională și cea modernă. Acestea se referă la structura, constituirea și funcționarea grupului familial.

Întrebări de cercetare

- 1) Ce asemănări evidente există între familia românească tradițională și cea contemporană?
- 2) Care sunt diferențele incontestabile dintre familia românească tradițională și cea modernă?
- 3) Care este profilul familiei actuale?
- 4) Care sunt criteriile de alegere a părții maritale în prezent?
- 5) Care sunt problemele cu care se confruntă familiile românești moderne?

Cercetare cantitativă

În cadrul cercetării cantitative, demersul a vizat testarea unui set de ipoteze referitoare la procesul de constituire și la mecanismele de funcționare ale familiei.

Ipotezele cercetării

- Cu cât starea materială deținută de familie este mai defavorabilă, cu atât aceasta este mai predispusă la disoluție.
- Cu cât faptul secularizării este mai accentuat, cu atât relația familiei cu biserica devine mai puțin consistentă, iar grupul familial este mai expus la situații critice.
- Vârsta normală avută la căsătorie depinde de finalizarea studiilor și deținerea unui loc de muncă.
- Emanciparea femeii obligă părțile maritale la redistribuirea rolurilor în familie.
- Cu cât societatea evoluează, cu atât caracterul tradițional al instituției familiei se diminuează.

	Cercetare calitativă	Cercetare cantitativă
Perioada de desfășurare	August 2022- martie 2023	15 mai- 30 iunie 2023
Instrumentul de lucru	Ghidul de interviu	Chestionarul
Structura instrumentului	66 de întrebări	40 de întrebări (închise și deschise)
Universul cercetării	Criterii: • Vârsta: minim 18 ani • Starea civilă: căsătorit/ ă • Localitatea de domiciliu: Bacău/ Iași	Criterii: • Vârsta: 18-35 ani • Starea civilă: căsătorit/ ă • Localitatea de domiciliu: Iași
Eșantionare	Non-aleatorie	Non-aleatorie
Eșantion	36 de persoane	150 de persoane
Colectarea datelor	Întâlniri față în față	Întâlniri față în față

II. ANALIZĂ DE CONȚINUT ASUPRA ASPECTELOR TRADIȚIONALE ȘI MODERNE ACTIVE ÎN CONSTITUIREA ȘI FUNCȚIONAREA FAMILIEI ROMÂNEȘTI

Cercetare calitativă

Întrebări de cercetare

- 1) Ce asemănări evidente există între familia românească tradițională și cea contemporană?

Elementul comun celor două familii se referă la păstrarea anumitor funcții. Dintre acestea regăsim asigurarea continuității biologice a societății prin procreerea, creșterea, îngrijirea și instruirea copiilor; realizarea nevoilor emoționale și transmiterea patrimoniului cultural național.

- 2) Care sunt diferențele incontestabile dintre familia românească tradițională și cea modernă?

Familia tradițională era extinsă, cu mai multe generații și numeroși copii, în timp ce familia modernă este predominant nucleară, cu unul sau doi copii. Rezidența în familia tradițională era multigenerațională, pe când familia modernă optează pentru locuințe independente. De asemenea, rolurile erau strict diferențiate pe gen în familia tradițională, pe când familia modernă tinde spre egalizarea responsabilităților între parteneri.

Întrebări de cercetare specifice

1) Care este profilul familiei actuale?

Familia actuală românească este în general **nucleară**, alcătuită din părinți și unul sau doi copii, reflectând tendința de reducere a dimensiunii grupului familial. Rezidența este predominant **neolocală**, cuplurile tinere stabilindu-se independent de familia de origine, ceea ce evidențiază creșterea autonomiei individuale. Distribuția rolurilor în familie tinde spre **egalitate și parteneriat**, cu o flexibilitate mai mare în atribuirea responsabilităților domestice și economice.

2) Care sunt criteriile de alegere a părții maritale în prezent?

În prezent, criteriile de alegere a partenerului marital se concentrează pe **aspectul fizic, compatibilitatea emoțională, valorile comune și afinitățile culturale sau intelectuale**, mai degrabă decât pe considerente strict economice sau sociale. De asemenea, autonomia individuală și libertatea decizională au căpătat o importanță majoră, influențând alegerea partenerului în funcție de preferințe personale și proiecte de viață comune.

3) Care sunt problemele cu care se confruntă familiile moderne?

Famiiliile moderne se confruntă cu **provocări legate de echilibrul între carieră și viața familială, viciile, stresul economic și presiunile sociale**, care pot afecta coeziunea și funcționarea unității familiale. În plus, **mobilitatea geografică, scăderea numărului de copii și schimbarea valorilor tradiționale** generează tensiuni în relațiile intergeneraționale și în distribuția responsabilităților domestice.

Cercetare cantitativă

Datele cercetării cantitative au fost colectate cu ajutorul chestionarului, în cadrul unor întâlniri directe cu subiecții. Eșantionul acestei cercetări este reprezentat de 150 de persoane, 70 de bărbați și 80 de femei. Respondenții provin din județul Iași, atât din mediul rural, cât și urban, în proporții aproximativ egale. Aceștia au vârste cuprinse în intervalul 24-60 de ani, iar experiența căsniciei lor fluctuează între 1 și peste 30 de ani. Datele au fost colectate în perioada 15 mai- 30 iunie 2023.

În urma testării celor cinci ipoteze ale acestui demers științific au rezultat câteva concluzii privind constituirea și funcționarea familiei românești din zilele noastre, după cum urmează:

- a. *Stabilitatea familiei este influențată de starea materială a acesteia*, întrucât resursele financiare joacă un rol esențial în asigurarea unui trai decent și a unui climat propice dezvoltării sănătoase a membrilor familiei. O situație economică solidă permite familiei să își îndeplinească nevoile de bază, precum locuința, hrana, îngrijirea medicală și educația, reducând astfel nivelul de stres și conflictele interne legate de dificultăți financiare. În plus, o stare materială bună oferă părinților posibilitatea de a investi în educația copiilor, de a le oferi activități extracurriculare și de a asigura un mediu stabil și sigur.
- b. *Fenomenul secularizării a determinat o slăbire a relației familiei cu biserica*, fapt urmat de prezența ridicată a concubinajului în rândul tinerilor, întrucât valorile și normele religioase, care au ghidat de-a lungul secolelor instituția familiei, au început să cedeze în fața unui climat social și cultural mai libertin, bazat pe individualism și pe separarea între viața personală și religie. În contextul secularizării, autoritatea bisericii și învățăturile religioase nu mai au aceeași influență asupra alegerilor și comportamentului tinerelor generații. Tradițiile familiale, care anterior se sprijineau pe dogmele religioase, s-au transformat, iar conceptul de familie tradițională a fost reinterpretat, punând mai mult accent pe relațiile interpersonale și pe alegerile personale, decât pe normele impuse de religie.
- c. *Realizarea căsătoriei este influențată într-o măsură semnificativă de finalizarea studiilor și deținerea unui loc de muncă*, deoarece aceste două aspecte reprezintă factori cruciali în stabilirea unei baze solide pentru viața de cuplu și, implicit, pentru formarea unei familii. În societatea contemporană, atât în mediile urbane, cât și în cele rurale, căsătoria nu mai este privită doar ca un act de legătură socială sau religioasă, ci și ca o decizie pragmatică, care presupune o anumită stabilitate financiară și personală.
- d. Contrar așteptărilor, *urmarea studiilor de lungă durată nu a determinat o regândire a distribuirii sarcinilor familiale*, multe dintre acestea continuând să revină soției, în ciuda faptului că, în multe cazuri, aceasta deține un loc de muncă echivalent cu al soțului, din punct de vedere al statutului profesional și al responsabilităților. Această situație sugerează că, deși femeile au făcut progrese semnificative în ceea ce privește educația și carierele lor,

normele tradiționale de gen continuă să persiste în sfera privată, influențând în continuare distribuția rolurilor în familie.

- e. În ciuda rezultatelor testului aplicat la nivelul acestui eșantion, care sugerează o anumită deschidere către religie, *relația pe care familiile o au cu biserica nu este una strânsă*, fapt dovedit de participarea ocazională la slujbele religioase și de interesul relativ scăzut față de activitățile religioase în general. Deși biserica a avut, de-a lungul istoriei, un rol central în viața comunității și în structura familiei, în prezent, mulți dintre membrii acestui eșantion manifestă o distanțare față de practicile religioase tradiționale, ceea ce reflectă o schimbare semnificativă în mentalitatea colectivă și în valorile sociale.

Toate aceste concluzii care reies din testarea ipotezelor dovedesc prezența unor schimbări în familia actuală determinate de circumstanțele sociale, economice și politice în care familia își desfășoară viața în zilele noastre. În ultimă instanță, perioada la care mă raportez este caracterizată de alte trăsături comparativ cu perioada tradițională. Este absolut normal ca lucrurile să arate diferit, însă există elemente care m-aș fi așteptat să treacă testul timpului. Spre exemplu, relația cu biserica este unul dintre elementele la care m-aș fi așteptat să rămână neschimbat. Interesant de aflat ar fi care sunt motivele pentru care oamenii au decis să nu mai frecventeze așa des mersul la biserică. În ceea ce privește celelalte aspecte, consider că importanța majoră acordată educației și obținerii unui loc de muncă sunt un lucru normal în societatea actuală. Întemeierea unei familii reprezintă o responsabilitate imensă pentru cei doi parteneri și cum am menționat la una dintre ipoteze, starea materială a familiei influențează stabilitatea ei. În perioada tradițională, starea materială conta mai degrabă atunci când se constituia familia decât după. Alegerea partenerului era adesea condiționată de zestrea adusă de mireasă și de capacitatea economică a familiei mirelui, acestea reprezentând garanții ale stabilității noului cămin.

În urma colectării datelor în cadrul acestui demers empiric, am testat ipotezele pe care vi le-am prezentat anterior, care au stat la baza structurării cercetării. Astfel, am realizat o analiză comparativă între familia tradițională și cea modernă, abordând o serie de criterii identificate pe parcursul studiului. Rezultatele acestei analize sunt prezentate într-un tabel, care evidențiază trăsăturile celor două tipuri de familie, pe baza aspectelor relevante din cercetare.

Criterii	Familia tradițională	Familia modernă
• Căsătoria	Văzută ca o instituție sacră și esențială, adesea încheiată la o vârstă tânără.	Considerată o alegere personală, nu obligatorie; căsătoriile pot fi amânate până la o vârstă mai înaintată.
• Rolurile de gen	Rigid definite: femeia este responsabilă de îngrijirea casei și a copiilor, bărbatul de asigurarea venitului.	Mai flexibile: amândoi părinții pot contribui la venitul familiei și la treburile casnice.
• Relația cu religia	Foarte strânsă: biserica joacă un rol central în viața de zi cu zi.	Distanțată: religia este adesea o practică personală, nu obligatorie.
• Participarea la muncă	Bărbatul este principalul susținător financiar, iar femeia este mai mult ocupată cu gospodăria.	Amândoi partenerii pot avea locuri de muncă, iar distribuția sarcinilor este mai echilibrată.
• Atitudinea față de concubinaj	Este adesea respins, considerat un comportament neadecvat.	Accepțiune largă; concubinajul este o opțiune validă pentru cupluri.
• Educație și carieră	Educația este importantă, dar prioritatea se acordă familiei și îngrijirii copiilor.	Educația și cariera sunt priorități pentru ambele sexe, cu tendința de a pune carierele mai sus decât familia în unele cazuri.
• Sarcinile gospodărești	Preponderent asumate de femei, fiind considerat rolul lor natural.	Distribuite între parteneri, dar încă există o tendință de a se concentra asupra femeii.

Acest tabel reflectă diferențele și asemănările semnificative dintre modelele de familie tradițională și modernă. Desigur, aceste trăsături pot varia în funcție de contextul cultural, social și economic, iar limitele între cele două tipuri devin tot mai estompate în societățile contemporane.

Concluzii

În urma întregului demers teoretic și practic al acestei cercetări am ajuns la următoarele concluzii cu privire la familia românească tradițională și cea din societatea actuală.

A. Constituirea familiei

a. Alegerea părții maritale

Alegerea partenerului marital reflectă transformările fundamentale ale familiei românești, trecând de la criteriile tradiționale, bazate pe considerente economice, sociale sau familiale, la selecția bazată pe afinități emoționale, valori comune și proiecte de viață. Această schimbare evidențiază atât creșterea autonomiei individuale, cât și adaptarea familiei moderne la dinamica socială și culturală contemporană.

b. Modalități de cunoaștere a părții maritale

În perioada tradițională, partenerul marital era cunoscut în principal prin intermediul familiei și al comunității, accentul punându-se pe compatibilitatea socială și economică. În perioada modernă, cunoașterea partenerului se realizează prin interacțiuni directe, dialog și experiențe comune, evidențiind compatibilitatea emoțională și valorică.

c. Vârsta la căsătorie

În societatea tradițională românească, căsătoria avea loc, în medie, între 15 și 20 de ani pentru femei și între 20 și 25 de ani pentru bărbați, reflectând normele sociale și obligațiile familiale. În societatea modernă, vârsta medie la căsătorie a crescut semnificativ, situându-se în prezent între 25 și 30 de ani atât în cazul femeilor, cât și al bărbaților, ca urmare a prioritizării studiilor, carierei și autonomiei personale.

d. Criterii de alegere a părții maritale

În comunitatea tradițională, alegerea partenerului marital era determinată în principal de considerente economice, sociale și familiale, în timp ce societatea modernă pune accent pe afinități emoționale, fizice și valori comune, reflectând o creștere a autonomiei individuale și orientarea spre relații de parteneriat egalitar.

e. Motivațiile căsătoriei

În societatea tradițională românească, căsătoria era motivată preponderent de considerente economice, sociale și obligații familiale, vizând securitatea materială și continuitatea statutului social. În societatea modernă, motivațiile sunt în mare parte afective și personale, axate pe iubire, compatibilitate emoțională, reflectând schimbările culturale.

f. Datini și obiceiuri de nuntă

În perioada tradițională, cei care realizau nunta respectau rigid datinile și obiceiurile locale, având un rol central în afirmarea identității culturale și coeziunii comunității. În societatea modernă, aceste practici sunt adesea adaptate sau simplificate, iar accentul se mută spre personalizarea evenimentului și preferințele individuale ale cuplului, reflectând atât schimbările sociale, cât și valorile contemporane.

B. Funcționarea familiei

a. Componenta grupului familial

Familia tradițională românească era caracterizată printr-o structură extinsă, incluzând mai multe generații și un număr mare de copii, în timp ce familia modernă este predominant nucleară, alcătuită din părinți și unul sau doi copii, reflectând tendința de reducere a dimensiunii grupului familial și creșterea independenței.

b. Funcțiile familiei

Familia tradițională îndeplinea funcții multiple, economice, de socializare și de susținere a comunității, fiind strâns legată de mediul rural și de normele culturale, în timp ce familia modernă păstrează funcțiile de socializare și sprijin emoțional, dar acestea sunt adaptate la realitățile urbane, mobilitatea socială și schimbările valorice ale societății contemporane.

c. Distribuția sarcinilor domestice

În familia tradițională, distribuția sarcinilor domestice era clar diferențiată pe criterii de gen, femeia preluând majoritatea responsabilităților casnice și creșterea copiilor, iar bărbatul având rol economic și decizional. Familia modernă tinde spre egalizarea responsabilităților, prin

parteneriat și negociere, deși anumite norme tradiționale persistă încă în organizarea activităților casnice.

d. Procesul decizional

Procesul decizional în familia tradițională era preponderent patriarhal, bărbatul având autoritate asupra majorității deciziilor economice și familiale. În familia modernă, deciziile se iau în general în parteneriat, prin consultare și negociere între soți, reflectând egalitatea de roluri și adaptarea la valorile contemporane.

e. Relația cu biserica

În perioada tradițională, relația cu biserica era centrală și normativă, religia influențând major deciziile familiale, obiceiurile și sărbătorile, consolidând coeziunea socială și morală a comunității. În societatea modernă, legătura familiei cu biserica este adesea mai flexibilă și personalizată, participanții alegând gradul de implicare în funcție de convingerile individuale și stilul de viață, reflectând diversificarea valorilor religioase în societatea contemporană.

f. Modalități de petrecere a timpului liber

În familia tradițională, timpul liber era petrecut prin activități comunitare și familiale, precum sărbători religioase, muncă agricolă colectivă sau obiceiuri tradiționale, consolidând coeziunea socială. Familia modernă preferă activități individualizate sau recreative, cum ar fi petrecerea timpului cu prietenii, hobby-uri sau mijloace digitale.

g. Relația cu membrii familiei extinse

În tradiționalitate, legăturile cu membrii familiei extinse erau strânse și interdependente, asigurând sprijin economic, social și emoțional între generații. În modernitate, aceste relații sunt mai flexibile și selective, contactul fiind influențat de mobilitatea geografică, autonomia cuplului și prioritățile individuale, păstrând însă legături de sprijin în situații importante.

În concluzie, familia – ca grup primar fundamental- a fost permanent martoră și, totodată, participantă activ la transformările profunde survenite în societate de-a lungul istoriei. Prin relația de interdependență pe care o întreține cu societatea, orice schimbare socială, economică sau politică a generat, în mod inevitabil, efecte asupra structurii, funcțiilor și dinamicii familiei.

Este esențial de subliniat că, în pofida tuturor dificultăților istorice, familia a continuat să constituie un reper de stabilitate și coeziune socială. În contextul românesc, regimul comunist a reprezentat un punct de cotitură major în evoluția familiei, aducând cu sine o serie de măsuri cu impact profund: migrarea accelerată din mediul rural către mediul urban, politicile demografice restrictive – precum interzicerea avortului – și promovarea natalității prin intervenție statală. Toate aceste elemente au influențat semnificativ modul de organizare și funcționare a familiei în perioada respectivă. Cu toate acestea, în fața provocărilor istorice și sociale, familia a reușit să își mențină funcțiile esențiale, demonstrând astfel capacitatea sa de adaptare și reziliență. Această continuitate evidențiază rolul central pe care familia îl ocupă în arhitectura societății.

Deși societatea contemporană a adus multiple schimbări acestui grup primar, familia actuală păstrează numeroase repere ale familiei tradiționale. Acestea au fost adaptate și reinterpretate pentru a răspunde cerințelor și contextului social modern.

Se impune, așadar, necesitatea formulării și implementării unor politici sociale coerente, menite să sprijine tinerii în procesul de întemeiere a unei familii și în asumarea responsabilității parentale. Numai prin susținerea acestora se poate asigura continuitatea valorilor familiale și, implicit, păstrarea statutului familiei ca pilon fundamental al oricărei societăți. În acest fel, generațiile viitoare vor putea afirma, asemenea cercetătorilor de azi, că familia a fost, este și va rămâne instituția de bază a vieții sociale.

Propuneri

În urma acestei cercetări privind constituirea și funcționarea familiei românești am elaborat o listă cu câteva propuneri care ar putea contribui în mod pozitiv la funcționarea sistemului familial și implicit a societății.

- Introducerea unui cadru legislativ prin care tinerii (până în 35 de ani) care sunt căsătoriți, să fie sprijiniți fie prin acces la locuințe subvenționate, fie prin acordarea unor credite cu dobândă redusă pentru achiziționarea unei locuințe.
- Suplimentarea numerică a creșelor și grădinițelor cu program prelungit de stat pentru acoperirea nevoilor existente, întrucât numărul locurilor disponibile este insuficient

raportat la cererea tot mai mare din partea familiilor, în special a celor în care ambii părinți lucrează cu normă întreagă.

- Implementarea unor politici sociale de către autorități care să vizeze sprijinirea familiilor în ceea ce privește accesul la creșe și grădinițe cu program prelungit care aparțin de stat.
- Revizuirea legii nr.360/2023 privind reducerea vârstei de pensionare, de la 6 luni pentru fiecare copil la o durată de 1 an. Astfel, se pot încuraja femeile în ceea ce privește nașterea copiilor pentru a contribui la o creștere a natalității la nivel național.
- Organizarea unor campanii de promovare privind necesitatea împărțirii sarcinilor în familie în mod echitabil pentru toți membrii acesteia.
- Realizarea unor evenimente locale și naționale de promovare a tradițiilor și obiceiurilor românești.
- Crearea unui site destinat tradițiilor și obiceiurilor românești pentru conservarea și promovarea acestora de-a lungul timpului.
- Organizarea și desfășurarea unor activități cu elevi, părinți și cadre didactice pentru o colaborare mai eficientă a acestora cu privire la parteneriatul familie-școală.
- Adoptarea unei legi privind acordarea a cinci zile libere pe an persoanelor care au copii elevi, destinate sprijinirii relației familie-școală, pentru a permite părinților să participe activ la întâlniri cu cadrele didactice, la evenimente școlare și la susținerea parcursului educațional al copiilor.

În concluzie, consider că propunerile prezentate au potențialul de a genera schimbări semnificative în ceea ce privește funcționarea sistemului familial, reprezentând totodată un pas important în direcția coeziunii sociale. Aceste măsuri nu se limitează doar la sfera familială, ci vizează și buna funcționare a societății în ansamblu, având efecte pozitive asupra întregii populații. Este esențial să subliniem importanța parteneriatului familie – școală, cu care se încheie lista propunerilor formulate, acesta reprezentând un pilon fundamental în procesul de formare a viitorilor cetățeni responsabili ai statului român. Sunt convinsă că implementarea unor astfel de măsuri ar contribui semnificativ la întărirea familiei românești contemporane și la îmbunătățirea mediului socio-cultural în care aceasta evoluează de-a lungul existenței sale.

Bibliografie selectivă

- Andrei, M. S. (2012). *Familia*. Sibiu: Editura „Alma Mater”.
- Aries, P. (1973). *L'enfant et la vie familiale sous l'Ancien Regime*. Paris: Editura Plon.
- Arsene, A. (2011). *Etica în familia românească postrevoluționară*. Pitești: Editura Universității din Pitești.
- Barzo, T., & Lemkovics, B. (2021). *Family protection from a legal perspective*. Miskolc, Hungary: Editura Central European Academic Publishing.
- Bistriceanu, C. (2006). *Sociologia familiei*. București: Editura Fundației România de Măine.
- Boudon, R. (2006). *Tratat de sociologie*. București: Editura Humanitas.
- Bumpass L., Sweet J. (1988). *National Survey of Families and Households*. Madison: University of Wisconsin.
- Burtoiu , N., & Arsene, A. (2013). *Introducere în psihologia familiei și a relațiilor de cuplu*. Craiova: Editura Sitech.
- Cantemir, D. (1909). *Descrierea Moldovei*. București: Editura Librăriei SOCEC&CO.
- Ciupercă, C. (2000). *Cuplul modern între emancipare și disoluție*. Alexandria: Editura Tipoalex.
- Cojocaru, D. (2008). *Copilăria și construcția parentalității*. Iași: Editura Polirom.
- Druță, F. (1998). *Psihosociologia familiei*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Dumitrașcu, A.-M. (2014). *Familia creștină de ieri și de azi*. Piatra Neamț.
- Dunăreanu, I. D. (2000). *Antropologia și sociologia familiei*. Târgu Mureș: Editura „Dimitrie Cantemir”.
- Dunăreanu, I. D. (2000). *Familia românească*. Târgu Mureș: Editura „Dimitrie Cantemir”.

- Fotescu, V. (2014). *Psihosociologia familiei*. București: Editura Pro Universitaria.
- Gangel, K. O. (1972). *The family first*. Minneapolis, USA: Editura His International Service.
- Goody, J. (2003). *Familia europeană, O încercare de antropologie istorică*. Iași: Editura Polirom.
- Gorovei, A. (1910). *Datinile noastre la nuntă*. București: Editura Institutului de Arte Grafice Minerva.
- Gouti, D., Kokkinou, M., & Tica, Ș. (2011). *Criza familiei*. București: Editura Sophia.
- Hardyment, C. (2000). *Viitorul familiei*. București: Editura Științifică.
- Hess R., Handel G. (1959). *Family Words: A Psychological Approach to Family Life*. Chicago: University of Chicago Press.
- Hutter, M. (2000). *The family experience, A reader in cultural diversity*. Needham Heights: Editura Allyn & Bacon a Person Education Company.
- Iluț, P. (2005). *Sociopsihologia și antropologia familiei*. Iași: Editura Polirom.
- Marian, S. F. (1995). *Nunta la români*. București: Editura „Grai și suflet- cultura națională”.
- Meyendorff, J. (2012). *Căsătoria-perspectivă ortodoxă*. Cluj-Napoca: Editura Renașterea și Editura Patmos.
- Mihăilescu, I. (1999). *Familia în societățile europene*. București: Editura Universității București.
- Mihoc, C. (2002). *Taina căsătoriei și familia creștină în învățăturile marilor Părinți ai Bisericii din secolul IV*. Sibiu: Editura Teofania.
- Mitrofan, I. (1991). *Familia de la A...la Z*. București: Editura Științifică.
- Pascaru, A. B. (2004). *Familia azi. O perspectivă socio-pedagogică*. Aramis .

- Petre, D. (2012). *Metode și tehnici de cercetare socială*. București.
- Pop, M., & Ruxăndoiu, P. (1990). *Folclor literar românesc*. București: Editura Didactică și Pedagogică .
- Popa, E. (1945). *Tineretul și căsătoria*. Blaj: Tipografia Seminarului Blaj.
- Popoviciu, E. (2017). *Obiceiuri de nuntă în localitatea Marca*. Oradea: Editura Treira.
- Protosinghel Spiridon Ungureanu , C. (2011). *Botez, nuntă și înmormântare*. București: Editura Printech.
- Sala, V. (1937). *Datinile poporului român la nuntă*. Beiuș: Tipografia și Librăria „Doina”.
- Scanzoni, L., & Scanzoni, J. (1988). *Men, women, and change, a sociology of marriage and family*. USA: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data.
- Schmidt, M. C. (2011). *Social și psihosocial în familiile din Valea Jiului*. Petroșani: Editura Universitas.
- Segalen, M. (2011). *Sociologia familiei*. Iași: Editura Polirom.
- Sevastos, E. (1889). *Nunta la români, studiu istorico-etnografic comparativ*. București: Tipografia Carol Gobl.
- Smolnicki, F. (2012). *Familia în societatea modernă*. Suceava: Editura George Tofan.
- Stan, D. (2001). *Sociologia ruralului tradițional românesc*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.
- Stan, D. (2015). *Maladii ale socialului. Teorii explicative, cercetări și remedii posibile*. Iași: Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza” Iași.
- Ștefan, C. (2004). *Familia monoparentală, o abordare politică*. București: Editura Arefeală.
- Szeibert, O. (2018). *Developments in Family Law*. Budapest: Editura Eotvos University Press.

- Thoele, S. P. (2000). *Heart centered marriage*. New York: Editura Barnes and Noble Books.
- Timoc, C. (2010). *Obiceiuri de nuntă de pe Valea Someșului*. Zalău: Editura Caiete Silvane.
- Toffler, A. (1983). *Al treilea val*. București: Editura Politică.
- Trebici, V. (1975). *Mica enciclopedie de demografie*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Turliuc, M. N. (2004). *Psihologia cuplului și a familiei*. Iași: Editura Performantica.
- Vasile, V. (2014). *Viața cotidiană a românilor între anii 1941-1965*. Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun .
- Voinea, M. (1978). *Familia și evoluția sa istorică*. București: Editura Științifică și Enciclopedică București.
- Voinea, M. (2005). *Familia contemporană*. București: Editura Focus.
- Yorburg, B. (1993). *Family relationships*. New York: St. Martin's Press.
- Zalana, R. (2010). *Monografie a nunții în județul Teleorman, nunta între tradiție și inovație*. Alexandria: Editura Sc Tipoalex SA.
- Zamă, A. (2014). *Influența familiei asupra dezvoltării intelectuale a copilului*. Craiova: Editura Inkpres.
- Zetea, S. Ș. (2014). *Familia în viața bisericii*. Cluj-Napoca: Presa universitară Clujeană .
- Ziglar, Z. (2018). *Secretul unei căsnicii fericite*. București: Curtea veche.

Lista lucrărilor publicate

1. Pătrău Elena, 2021, *The role of family played in education within the context of globalization*, în *The shades of globalisation. Identity and dialogue in an intercultural world*, volumul nr. 8, Editura Arhipelag XXI, Târgu Mureș, 2021, pp. 433-440, <https://asociatia-alpha.ro/gidni/08-2021/GIDNI-08-Socs-c.pdf>, Secțiunea: Social Sciences
 - ISBN: 978-606-93691-3-5
2. Pătrău Elena, 2022, *Premise metodologice privind identificarea imaginii familiei contemporane în mediul online*, în *Metodologii contemporane de cercetare și evaluare: Științe umaniste*, Editura Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, Chișinău, 2021, pp. 237-241, https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/155062
 - ISBN: 978-9975-159-16-6. și ISBN (pdf): 978-9975-159-19-7
3. Pătrău Elena, 2022, *Bullying in the school environment and family implications*, în *Culture in globalization: identities and nations connected*, volumul nr. 9, Editura Arhipelag XXI, Târgu Mureș, 2022, pp. 230-234, <https://asociatia-alpha.ro/gidni/09-2022/GIDNI-09-Comm-b.pdf>, Secțiunea: Communication, Journalism, Education Sciences, Psychology and Sociology
 - ISBN: 978-606-93691-3-5
4. Pătrău Elena, 2022, *Challenges of the contemporary family*, în *Means and meaning of communication. Contexts and interdisciplinarity*, volumul nr.7, Editura Arhipelag XXI, Târgu Mureș, 2022, pp. 184-187, <https://asociatia-alpha.ro/cci/07-2022/CCI-07-Comm-c.pdf>, Secțiunea: Communication, Journalism, Education Sciences, Psychology and Sociology
 - ISBN: 978-606-93691-9-7
5. Pătrău Elena, 2021, capitolul *Violența fizică, verbală și emoțională în rândul studenților*, în cartea *Fetele nevăzute ale violenței*, Mihaela Rădoi, Gabriela Irimescu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, <https://www.editura.uaic.ro/produse/editura/ultimele-aparitii/fetele-nevazute-ale-violentei-1807/1>
 - ISBN: 978-606-714-610-3